

Různé druhy svátostného přijímání

Zde budou uvedena ještě některá dodatečná vysvětlení k obsahu předchozí kapitoly. Nejprve krátký poukaz na to, jak dospěl autor k jejím obsahům. Podnět k tomu se našel v cyklu o Apokalypse konaném pro kněze Obce křesťanů, a to ve sděleních Rudolfa Steinera o tom, že jsou spolu hluboce spojeny dvě světové oblasti: podstata transsubstanciace¹⁴ a podstata karmy.

V tomto cyklu, který byl konán tři čtvrti roku po Vánočním sjezdu, hovoří Rudolf Steiner hned na začátku první přednášky o Vánočním sjezdu a jeho středu, Meditaci Základního kamene. Říká kněžím shromážděným v Domachu: „Bude tentokrát naším úkolem, když jste opět shromážděni na tomto místě, v tom světle a v tom teple, které nám Vánočním sjezdem vyšlo vstříc z duchovního světa jaksi jako duchovní vyrovnání či protislužba /Gegenleistung/ za pozemské ztráty, které byly způsobeny plameny [požár prvního Goetheana], bude naším úkolem hovořit o důležitých otázkách“ (tamtéž, 5. 9.1924).

Tato slova, v nichž je řeč o světle přicházejícím z duchovního světa a o teple odtamtud vycházejícím, poukazují na čtvrtou část Průpovědi Základního kamene, kde jsou tyto kvality přímo osloveny a dány všem anthroposofům k meditativnímu cvičení. Během samého kladení Základního kamene říká o tom Rudolf Steiner: „A můžeme ono duševní teplo a ono duševní světlo, které potřebujeme, nejlépe posílit, když je oživíme oním teplem a oním světlem, které zazářilo na přelomu věku ve světové temnotě jako světlo Kristovo“ (GA 260, 25. 12. 1923).

Z toho plyne, že byl tento cyklus o Apokalypse, který tvoří kulminaci esoterických poučení kněží Obce křesťanů, dán zcela ze substance Vánočního

14 Transsubstanciace je česky přepodstatnění. Je tím míněno, že se chléb a víno stává poté, co kněz pronesl při bohoslužbě konsekrační formuli, co do podstaty tělem a krví Páně. Kdo o tom byl přesvědčen, nazýval se v pozdním středověku „transsubstancionalistou“. Kdo byl naopak přesvědčen, že chléb a víno zůstávají (remanent) i potom podle podstaty chlebem a vínem, že konsekrační formule knězova má význam pouze duchovní, nikoli hmotný, nazýval se tehdy „remanentistou“. O tuto otázku se vedly v době husitské krvavé boje a páchalo se kruté mučení např. radikálního husitského kněze Martínka Loquise (a jeho druha), jenž byl remanentistou, mučení na příkaz husitského arcibiskupa Konráda z Vechty, jenž byl (stejně jako Jan Žižka) transsubstancionalistou. To líčí podrobně Palacký. Kněz Martínek a kněz Prokop Jednooký byli mučeni osm neděl a kat jim propálil boky až ke střevům. Trvali však na svých názorech. Proto vezli kněze Martínka na popraviště k upálení v sudu, aby nemohl tou cestou mluvit k lidu „něco hrozného a pobožných duší příliš urážlivého“. - Rudolf Steiner říká, že dříve, v raném středověku, by nikoho nebylo ani napadlo vyslovit otázku stran „transsubstanciace“ či „remanence“. - Pozn. překl.

sjezdu, resp. ze zdroje nových mystérií. A čteme-li tam, že působení karmy a podstata transsubstanciace jsou navzájem těsně spjaty, vzniká z toho úkol vybádat tento vztah tím, že najdeme v nových mystériích, k nimž náleží velká zjevení o karmě v 82 karmických přednáškách r. 1924, že zde najdeme také ten druhý prvek k tomu patřící - transsubstanciaci, která tvoří hlavní tajemství každého pravého svátostného přijímání. Neboť jen na tomto základě

můžeme správně pochopit podstatu duchovního svátostného přijímání, která je jádrem nových mystérií. Tento badatelský úkol, který Rudolf Steiner vytyčil nejprve pro kněze Obce křesťanů, ale má rozhodující význam pro všechny anthroposofy, tento úkol vedl po létech studia k výsledkům, které jsou podány výše.

*

Lze poukázat ještě na další údaj Rudolfa Steinera, který je zde významný. Jak známo, hovoří v četných přednáškách o objevení se Krista v éteričnu, které začalo v třicátých letech 20. století. Současně se zmiňuje, že Kristus převezme na konci 20. století svůj nový úřad jako pán karmy, což potrvá až do konce Země. Také uvádívá Rudolf Steiner tyto obě události často do souvislosti ještě těsnější, takže vzniká otázka stran jejich spojením.

Na tuto otázku lze odpovědět tehdy, když uvážíme, že po současném objevení se Krista v éterickém těle na astrální úrovni, což potrvá přibližně 3 000 let, bude následovat Jeho nejbližší zjevení se v astrálním těle na nižším devachanu. Poté se uskuteční ještě vyšší zjevení, v němž On zpřístupní lidem Svou podstatu Já na vyšším devachanu. (Viz GA 130, 4. 11. 1911.) Z jiných sdělení Rudolfa Steinera můžeme vyrozumět, že tato řada zjevem dospěje k jakémusi závěru až tehdy, když se Kristus objeví lidem ze sféry ještě vyšší, ze sféry budhi, jako sluneční Slovo nebo jako duchovní Slunce, které obepíná a vede celý zemský vývoj, od začátku do konce. Pohled na Krista na této výši je dnes přístupný jen zasvěcenci řádu bodhisatvy. Na konci zemského vývoje budou moci zřít toto zjevení Krista všichni lidé. V současné době je tento stupeň přístupný jen těm lidem, kteří vstoupili ve svém posledním pozemském životě na cestu moderního zasvěcení, přístupný během světové půlnoci v jejich posmrtném životě. Neboť tam se ve výšinách kosmu setkávají oba ty proudy Kristova působení: pokračující, vzestupná řada Jeho zjevem a Jeho činnost jako pána karmy. Zároveň se v této kosmické sféře setkávají také karmické působení Kristovo a síly, které způsobují duchovní svátostné přijímání Jeho Těla Zmrtvýchvstání.

Po svých ražných přednáškách k této tematice jsem také býval vždy znovu tázán, jaký je vztah duchovního svátostného přijímání ke svátostnému přijímání kosmickému na jedné straně a ke svátostnému přijímání rituálnímu v Obci křesťanů na straně druhé, resp. v čem zde spočívá rozdíl. Stran této věci lze vycházet především ze tří kritérií.

1. Při svátostném přijímání kosmickém a sakramentálním jde v obou případech o proměnu zemských substancí duchovními silami, které přicházejí k člověku zvenčí. Naproti tomu jde při svátostném přijímání duchovním od začátku o proměnu lidského těla (o vytvoření duchovního člověka) ve vnitřním procesu. Pro to se v nových mystériích neuzívá žádných zevních substancí.

2. Posledním cílem svátostného přijímání duchovního je proměna lidstva v desátou hierarchii. Toto přijímání zůstane účinným také po zduchovnění Země, resp. po jejím spojení se Sluncem na konci jejího vývoje. Úkol svátostného přijímání kosmického a sakramentálního bude pak splněn, protože jsou obě tato přijímání odkázána na proměnu zemských substancí, které nebudou již v té době existovat.

3. Svátostné přijímání sakramentální není spjata jen s dním velikonočním, nýbrž také s Večeří o Zeleném čtvrtku, to znamená s událostí, která mystériu Golgoty předcházela. Můžeme také říci: Cesta přijímání sakramentálního ke skutečnosti Zmrtvýchvstání vede skrz události Večeře a stojí podnes v duchovním proudu svého oprávněného pokračování. Proto jsou slova „To čiňte na mou památku“ v obřadu posvěcení člověka plně platná.

Také při svátostném přijímání kosmickém je zřejmý vztah k událostem, které předcházely Zmrtvýchvstání. Jejich původ je na pahorku Golgoty v událostech Velkého pátku, skrze které vede jejich další cesta ze skutečnosti Zmrtvýchvstání.

Naproti tomu svátostné přijímání duchovní nemá žádný přímý vztah k událostem o Zeleném čtvrtku nebo o Velkém pátku. Vztahuje se bezprostředně na dění o Velikonoční neděli a je tím spojeno pouze a jedině s podstatou Zmrtvýchvstání.

*

V dalším je ještě třeba poukázat na to, jak motiv svátostného přijímání prostupuje celý život a dílo Rudolfa Steinera. Jako šestadvacetiletý píše ve druhém svazku *Úvodů ke Goethovým přírodovědeckým spisům* ze svého nejniternějšího prožívání: „*Postřehnout ideu ve skutečnosti je pravým svátostným přijímáním člověka*“ (GA 1, kap. VI „Goethův způsob poznávání“; kursivováno Rudolfem Steinerem). Touto epochální větou je pro všechny časy spojena podstata svátostného přijímání s pravým, moderním poznáním. Neboť v citovaných slovech máme začátek cesty, na níž se pro proměněné myšlení stává svět idejí světem vnímání. Jelikož je v tomto případě myšlení samo a svět idejí jím vnímaný z téže „substance“, podobá se tato forma poznání skutečnému svátostnému přijímání. A další sledování této cesty v duchovním světě vedlo Rudolfa Steinera

již na přelomu století k nadmyslovému setkání s Kristem při zážitku, kdy „duchovně stál před mystériem Golgoty v nejnitemější, nejvážnější slavnosti *poznání*“ (GA 28, kap. XXVI).

V knize *Tajná věda v obrysu* popisuje Rudolf Steiner, jak může duchovní žák dosáhnout toho stupně moderního zasvěcení, na kterém se uskutečňuje setkání s Kristem v intuici, a tím se dovídá a prožívá /erföhrt/ - protože intuice vede až k poznání světa fyzicko-smyslového - celý kosmicko-pozemský význam mystéria Golgoty pro vývoj Země (GA 13, str. 394 a,d.). Počínaje tímto stupněm vede každé nadmyslové poznání takového duchovního žáka k bytostnému spojení s objektem poznávání a tím k pravému *duchovnímu svátostnému přijímání*. Tím v něm vzniká zcela nová nadmyslová schopnost, kterou nacházíme příkladně vyvinutu u Rudolfa Steinera. Tak mohl při plném uchování svého vědomí já samostatně probádat všechny sféry duchovního světa, až k nejvyšším, a odtamtud také pozemské události přelomu věků.

V citátu naposled uvedeném poukazuje slovo „poznávání“ na důslednost vnitřní cesty Rudolfa Steinera, která vedla od svátostného přijímání myšlenkového přes duchovní spoluprožívání mystéria Golgoty ke svátostnému přijímání duchovnímu a tím od jeho tak zvaného raného díla filosofického k anthroposofii. Současně poukazují slova naposled citovaná na zdroj, z něhož Rudolf Steiner dostával svou duchovní plnou moc a tvůrčí potenci, aby na Zemi obnovil také jiné formy svátostného přijímání, ba dokonce aby je nově založil. To je přijímání rituální či sakramentální v Obci křesťanů, přijímání kosmické v této knize již popsané, potom svátostné přijímání v „obětní slavnosti“ waldorfské školy, které je - jako svátostné přijímání slovem - ojedinělým úkazem v celých dosavadních dějinách křesťanství. Neboť „obětní slavnost“ navazuje podle své podstaty bezprostředně na Kristovy „Řeči na rozloučenou“ z Janova evangelia (kap. 14-17) a na „velekněžskou modlitbu“ (kap. 17), v nichž bylo po prvé založeno inkarnovaným Logem samým svátostné přijímání slovem. A konečně máme, jako korunu toho všeho - svátostné přijímání duchovní jako střed nových mystérií. (59)

Tak lze hovořit o celkem pěti různých druzích svátostného přijímání. Prvního dosáhl Rudolf Steiner již ve svém mládí. Tvořilo také základ, na kterém prožil sám ve svém zasvěcení kolem přelomu století *svátostné přijímání duchovní*. Spočívalo v přijetí Kristova Já do já člověka. Tím se stal Rudolf Steiner nositelem vědomí Krista, z něhož mohl vyvinout celou anthroposofii. Teprve na konci svého života, při Vánočním sjezdu, otevřel vnitřní cestu k tomu také svým žákům.

Počátkem dvacátých let založil Rudolf Steiner ze zdroje svátostného přijímání duchovního tři další formy: rituální či sakramentální, kosmické a přijímání slovem. Poté, jako kulminaci toho celého vývoje, postavil při založení nových mystérií na Vánočním sjezdu do jejich středu princip svátostného přijímání duchovního. Od té doby je cesta k tomuto přijímání otevřena pro všechny lidi.

Duchovní svátostné přijímání je podle své podstaty od začátku nerozlučně spojeno také s poznáním karmy, kterou nese každý člověk v hlubinách své vůle nebo, řečeno fyziologicky, v duchovních silách své soustavy údů (chůze). V kresbě spojuje malý trojúhelník

chůzi s oběma druhými základními schopnostmi člověka: s mluvením a myšlením, které jsou spojeny se svátostným přijímáním myšlenkovým a přijímáním slovem. Tyto tři schopnosti, chůze, mluvení a myšlení, jsou bezprostředně spojeny s působením Krista v člověku. (Viz GA15, kap. I.) Proto říká Rudolf Steiner, že pravý sakramentalismus¹⁵ musí nejprve uchopit celý život člověka, počínaje oblastmi výchovy a poznání, které se obě musí postupně stát pravou „bohoslužbou“ (GA 172,27.11. 1916). Vycházejí z toho, musí se pak člověk naučit „naplňovat při všech záležitostech [života] určitou bohoslužbu, vnášet sakramentalismus do všeho“ (tamtéž). Neboť „v tomto směru musí jít zkřesťanštění člověka“ (tamtéž).

Z toho vyplývá nutnost obou druhých způsobů svátostného přijímání, v nichž jsou bezprostředně proměňovány pozemské substance. Tak ukazuje ve schématu velký trojúhelník vznik založení, resp. obnovení svátostného přijímání kosmického a sakramentálního (rituálního) z prožití svátostného přijímání duchovního. Na tomto pozadí mohl Rudolf Steiner říci kněžím Obce křesťanů v září 1924, že se Hnutí pro náboženskou obnovu může stát „nosičem podstatné části nových mystérií“ (GA 346,7. 9.1924).

Souhrnem lze ještě konstatovat tento vztah čtyř druhů svátostného přijímání k událostem na přelomu věků: *Svátostné přijímání rituální či sakramentální* má původ v Poslední večeři o Zeleném čtvrtku, jak je to popsáno ve třech synoptických¹⁶ evangeliích. *Svátostné přijímání kosmické* má původ v událostech o Velkém pátku (přijetí krve a těla planetou Země). *Svátostné přijímání*

^ „*Sakrament* je česky *svátost*. (Svátostí je celkem sedm: křest, konfirmace, manželství, obřad posvěcení člověka s rituálním svátostným přijímáním, zpověď, svěcení na kněze, poslední pomazání. Evangelíci však uznávají jen dvě z nich: křest a Večeři Páně.) Evangelíci označují slovem *sakramentalismus* přehnané a snad i jen formální zdůrazňování svátostí v kultech, eventuálně i bez pravého vnitřního obrácení. Rudolf Steiner zde patrně míní slovem *sakramentalismus* jaksi posvátné, svátostné prožívání celého života vůbec. - Pozn. překl.

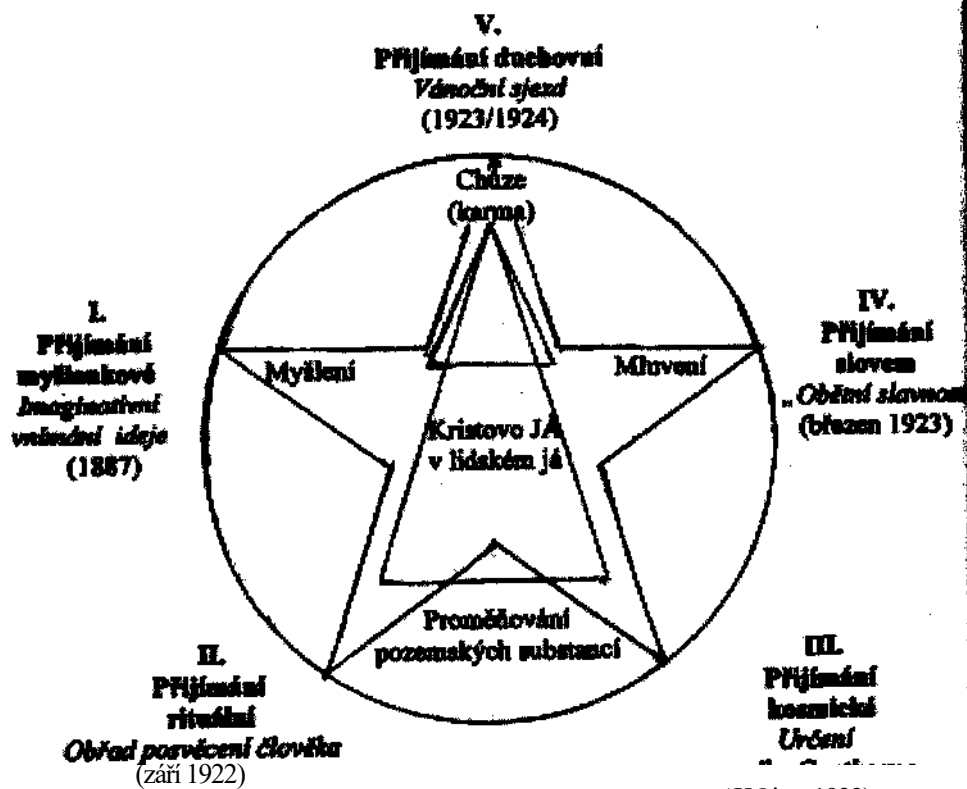
slovem v „obětní slavnosti“ je podle své vnitřní podstaty spojeno s „Řečmi na rozloučenou“ z Janova evangelia (kap. 14 -17). Při Poslední večeři spoluprožíval tyto Kristovy řeči plně vědomě jen Jan a přijal v nich čisté svátostné přijímání Logem do sebe tak silně, že se dokonce ve své zprávě o Poslední večeři vůbec nezmiňuje o svátostném přijímání chleba a vína, které předcházelo.

Samozřejmě obdržely všechny tři zmíněné formy svátostného přijímání svou plnou sílu a význam teprve po Velikonočním jítu ze zdroje Kristova Zmrtvýchvstání. Přesto hledají všechny tyto tři formy přístup k tomuto ústřednímu mystériu tím, že zahrnují také ty události, které se uskutečnily ještě před Zmrtvýchvstáním. Jen *svátostné přijímání duchovní* navazuje bezprostředně a původně na nejvnitřnější podstatu Zmrtvýchvstání samého.

Naproti tomu nemá *svátostné přijímání myšlenkové*, jímž byl mladý Rudolf Steiner začal svou cestu ke spoluprožívání mystéria Golgoty v intuici na přelomu století (k tomu, že „stál duchovně před mystériem Golgoty“), nemá žádný vzor a žádný původ v událostech na přelomu věků a je svobodným, *čistě lidským činem* Rudolfa Steinera, který mu však později otevřel přístup ke všem ostatním formám svátostného přijímání. Jen tímto ojedinělým činem z vlastní síly se pak stal velkým obnovovatelem křesťanství v naší době.

Jako „synoptičtí“ evangelisté bývají označováni Matouš, Marek a Lukáš, jejichž evangelia se od sebe příliš neliší. Mezi synoptiky však nepatří evangelista Jan, jehož evangelium se dosti liší od ostatních tří. (Rozdíly mezi evangelii může považovat abstraktní intelekt za „rozpory“. Při hlubším pohledu nejde o žádné „rozpory“, nýbrž o různé duchovní aspekty.) - Pozn. překl.

Pět forem svátostného přijímání v životě Rudolfa Steinera

Sergej O.
Prokofjev